

COMMENTAAR 7

BIJ HET WERKDOCUMENT VAN DE EUROPESE COMMISSIE
'WETENSCHAP, SAMENLEVING EN BURGERS IN EUROPA'

14 juni 2001

COMMENTAAR BIJ HET WERKDOCUMENT VAN DE EUROPESE COMMISSIE 'WETENSCHAP, SAMENLEVING EN BURGERS IN EUROPA'

SITUERING

In het voorstel voor het 6de EU-Kaderprogramma is 'wetenschap en samenleving' één van de prioriteiten binnen de tweede actiepijler m.n. structureren van de Europese onderzoeksruimte. De doelstellingen ervan zijn (citaat) "de ontwikkeling stimuleren van harmonieuze relaties tussen wetenschap en samenleving en een open houding tegenover innovatie bevorderen, door nieuwe verhoudingen tot stand te brengen en een geïnformeerde dialoog op te zetten tussen onderzoekers, industriëlen, politieke beslissers en burgers".

De hierin aangekaarte aandachtspunten liggen in het verlengde van een werkdocument van de diensten van de Europese Commissie getiteld 'Wetenschap, samenleving en burgers in Europa. Dit document geeft de grote lijnen aan volgens dewelke de Commissie tot een toenadering tussen maatschappij en wetenschappelijk onderzoek wil komen binnen de Europese onderzoeksruimte. Om een publiek debat te organiseren rond dit thema (en bovenvermeld werkdocument) werd een website gelanceerd. De bedoeling ervan is zoveel mogelijk commentaar en suggesties te verzamelen. Mevrouw Lieve Van Woensel, Europese Commissie - DG Onderzoek - directoraat Wetenschap en Maatschappij, die betrokken is bij dit initiatief, heeft dit nader toegelicht in de vergadering van de commissie Federale en Internationale Samenwerking (CFIS) van de VRWB op 30 mei 2001.

Op basis van de bespreking in de CFIS heeft de VRWB voorliggende commentaar bij het werkdocument van de Europese Commissie geformuleerd. Hierin zijn opmerkingen en suggesties samengebracht die via bovenvermelde website aan de Europese Commissie zullen meegedeeld worden.

OPMERKINGEN EN SUGGESTIES

Hoofdstuk 2: Onderzoek en samenleving dichterbij elkaar brengen

Punt 2.2: De samenleving betrekken bij het wetenschappelijk bedrijf

De VRWB vindt dat er een onderscheid dient gemaakt te worden tussen informeren van de burger en ermee in dialoog treden enerzijds, en deze daadwerkelijk betrekken bij de themazetting van wetenschappelijk onderzoek anderzijds.

Het feit dat alleen thema's aan bod zouden komen met maximale relevantie voor de maatschappij houdt het risico in van een verenging van wetenschappelijk onderzoek. Sterke themazetting door het grote publiek, maar evenzeer door politici, kan leiden tot een preferentie van onderwerpen die op korte termijn en utilitair resultaten opleveren. Tevens bestaat het gevaar dat themazetting, gestuurd d.m.v. een publiek debat, achter de feiten aan holt.

Hoofdstuk 3: De vooruitgang van wetenschap en techniek op verantwoorde wijze gebruiken

Punt 3.4: Ethiek en punt 3.5: Wetenschap en vrijheid

Op het aspect wetenschap en vrijheid is de VRWB afzonderlijk en meer uitgebreid ingegaan. De VRWB-commentaar die hieruit voortvloeide, wordt eveneens aan de Europese Commissie bezorgd.

Hoofdstuk 4: Intensivering van de dialoog wetenschap/samenleving

Punt 4.2: Verbetering van kennis van wetenschap bij de burgers

Media

De media vervullen een zeer belangrijke rol bij het bekend maken van wetenschap en technologie. Volgens de VRWB besteedt het werkdocument daar echter te weinig aandacht aan. Alleen de echte kennisverstrekkende initiatieven (tv-uitzendingen met wetenschappelijke informatie, tijdschriften en verzamelingen gespecialiseerde werken,...) komen aan bod. Andere aspecten verdienen eveneens aandacht; o.m. de volgende:

- De media bereiken inderdaad de overgrote massa van het publiek, waarvan de meerderheid evenwel niet echt geïnteresseerd is in wetenschap. De initiatieven waarvan sprake in het document zullen uiteindelijk alleen diegenen aantrekken die reeds een zekere mate van belangstelling aan de dag leggen. De uitdaging ligt erin om ook het grote publiek warm te maken. Dit zou b.v. kunnen via tv-programma's in mengvorm te gieten, waar tegelijk ontspanning en wetenschappelijke informatie geboden wordt.
- Bovendien wordt binnen de media veel belang gehecht aan spektakelwaarde. Hierdoor worden (vaak negatieve) berichten buiten proporties gehaald en wordt de ernstige wetenschapscommunicatie buiten spel gezet. De media zouden er daarom moeten toe aangezet worden correcte informatie te verschaffen in een eenvoudige vorm. Dit zou een veel waardevoller bron van informatie voor de burger zijn die hierdoor in staat gesteld wordt een genuanceerde opinie te vormen.

Nochtans laten tal van initiatieven toe om correcte wetenschapsinformatie te verspreiden. AlfaGalileo, een internet-perscentrum voor wetenschap, technologie en geneeskunde is hiervan een voorbeeld.

---

¹ VRWB, Commentaar 'Wetenschappelijk onderzoek: maatschappelijke dialoog, onafhankelijkheid en vorming', (VRWB-R/COM-06, 14 juni 2001)

Wetenschapscommunicatie vanuit de wetenschappelijke wereld

Anderzijds moeten ook universiteiten, onderzoekscentra, ... inspanningen doen om de communicatie met de burger te verbeteren.

- Ten eerste moet de onderzoeker zelf er in slagen, via de beschikbare mediakanalen, zijn gespecialiseerde informatie op een bevattelijke manier aan het grote publiek over te brengen. Dit aanpassen aan doelpubliek en medium is voor de wetenschappers niet voor de hand liggend; het zijn bij uitstek mensen met een speciale focus maar eerder communicatielarm. Een mooi initiatief om hier iets aan te verhelpen is het WeCom-project. Dit project gaat uit van de Vlaamse Vereniging voor Biologie vzw en houdt de organisatie van cursussen wetenschapscommunicatie in. Dit zijn trainingen voor wetenschappers uit alle disciplines in schriftelijke en mondelinge communicatie met niet-vakgenoten. Meer informatie hierover kan gevonden worden op de website: **www.wecomproject.com**.
- Tegelijk zou iets moeten gedaan worden aan de appreciatie van wetenschapspopularisering in de academische middens. Tot nu toe weegt dienstverlening (waaronder men wetenschapspopularisering kan rangschikken) zeer weinig door bij de beoordeling van onderzoekers. De klemtoon ligt nog zeer sterk op de verwezenlijkingen op wetenschappelijk vlak. Diversificatie en een meer evenwichtige evaluatie binnen de universitaire wereld kan hieraan verhelpen. Het debat hier rond zou op gang moeten gebracht worden. De VRWB heeft hier in het verleden reeds aandacht aan besteed in zijn advies 62 .
- Verder kan men in acties, programma's,... die wetenschappelijk onderzoek financieel ondersteunen de 'verplichting' inbouwen de resultaten te verspreiden naar een ruimer publiek. Dit is b.v. het geval bij de HOBU-projecten.

Wetenschapswinkels

Wetenschapswinkels kunnen een bijdrage leveren om de wetenschap dichterbij de burger te brengen. Het zijn aanspreekpunten waar burgers, groeperingen, ... met concrete vragen, waarvoor wetenschap en technologie een oplossing kan bieden, terecht kunnen. De vorm waarin die wetenschapswinkels bestaan is zeer verscheiden. Het kan gaan van een ideeënbus tot een vzw met verschillende onderzoekers in dienst. Een belangrijk pluspunt van deze initiatieven is de betrokkenheid van de aanvrager bij het onderzoek; het publiek wordt hier niet enkel geïnformeerd, het participeert en leert ook. In Vlaanderen gaat men binnenkort met een aantal wetenschapswinkels van start.

Punt 4.4: Meer belangstelling wekken voor wetenschap en een wetenschappelijke loopbaan

Door de Vlaamse overheid werden reeds een aantal mooie initiatieven inzake wetenschapsinformatie in het leven geroepen. De acties, gericht op het beter bekend maken en aantrekkelijker maken van wetenschap en technologie bij de burger, richten zich bij voorkeur op de jeugd, alhoewel zij eveneens een breder publiek kunnen aantrekken. De wetenschapsweek, Technopolis,... zijn slechts een paar voorbeelden van deze activiteiten. Meer informatie over deze initiatieven kan onder meer bekomen worden via de websites **www.innovatie.vlaanderen.be/knap/** en **www.technopolis.be**.

Ook in andere Europese landen worden dergelijke initiatieven op stapel gezet. De VRWB meent dan ook dat de Europese Commissie hier ondersteunend en coördinerend zou kunnen optreden b.v. via een op te richten platform.

De VRWB merkt verder op dat de acties voor de jeugd tot nu toe veelal beperkt zijn tot het niveau van de humaniora (b.v. wetenschapsweek, wetenschapswedstrijden, ...). Daarnaast zouden ook op het niveau van het basisonderwijs meer initiatieven moeten genomen worden, opdat jonge kinderen op een speelse manier nieuwsgierig gemaakt worden naar wetenschap en technologie.

In het wekken van belangstelling voor de wetenschappen bij de jeugd speelt het onderwijs, en in het secundair onderwijs meer bepaald de leraar wetenschappen, een cruciale rol. Leerkrachten die wetenschap op een dynamische wijze kunnen brengen en aan de maatschappij kunnen linken zijn onontbeerlijk. De VRWB vindt daarom dat in die zin aan de opleiding van leerkrachten moet gewerkt worden. Dit geldt evenzeer voor de leerkrachten uit het basisonderwijs.

Punt 4.5: Vrouwen in wetenschappelijk onderzoek

Hierbij merkt de VRWB op dat de focus nog teveel ligt op vrouwenstudies. Misschien moet stilaan overgestapt worden op het doorvoeren van gepaste maatregelen.

Elisabeth Monard
Secretaris

Roger Dillemans
Voorzitter

De Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB), opgericht bij decreet van 15 december 1993, is het adviesorgaan voor de Vlaamse regering en het Vlaams Parlement inzake elke aangelegenheid betreffende het wetenschaps- en technologiebeleid. De VRWB is een uniek forum waar vooraanstaande actoren uit de academische en sociaal-economische wereld zich beraden over de algemene krachtlijnen van het te voeren wetenschaps- en technologiebeleid in Vlaanderen. De VRWB is samengesteld uit een voorzitter en zestien leden, allen benoemd op grond van hun deskundigheid en/of betrokkenheid bij het wetenschaps- en technologiebeleid in Vlaanderen. Zes van deze leden worden voorgedragen door de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR), telkens drie door de werkgevers- en werknemersorganisaties vertegenwoordigd in de SERV, en vier leden worden rechtstreeks benoemd door de Vlaamse regering. Vijf hoge ambtenaren uit de Vlaamse administratie nemen met raadgevende stem deel aan de vergaderingen.

Uitgave van de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB)

R. Dillemans, voorzitter
E. Monard, secretaris

VRWB-secretariaat
 North Plaza B
 Koning Albert II-laan 7 - 4e verd.
 B-1210 Brussel

Tel. +32 (0)2 553.45.20
 Fax +32 (0)2 553.45.23
 e-mail: vrwb@vlaanderen.be
 website: www.vrwb.vlaanderen.be

